



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	10 ก.พ. 2556	43	15471	5

จดหมายเหตุ ล้านนา

ซ่ม

“ซ่ม” เป็นวลีหนึ่งหรือคำพูดหนึ่งของชาวล้านนา และเป็นคำนามซึ่งเมื่อมีคำอื่น ๆ มาต่อท้ายก็จะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป โดยทั่วไปคำว่า “ซ่ม” เพียงคำเดียวในภาษาไทยกลางไม่ทราบความหมายว่าอย่างไร แต่คำว่า “ซ่ม” ในภาษาล้านนาที่เป็นคำนามก็หมายถึงถึงพื้นบ้านที่อยู่ในตัวบ้านหรืออาคารที่มีระดับไม่เท่ากัน โดยประมาณมีระดับต่างกันตั้งแต่ 30 เซนติเมตรขึ้นไป แต่ไม่เกิน 50 เซนติเมตร ถ้าสูงกว่านี้ก็ไม่เหมาะสมและอาจทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้อยู่อาศัยได้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ล้านนาในอดีตเคยมีผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุบนบ้านของตนเอง และเกิดอาการบาดเจ็บขึ้นมา เช่น ข้อเคล็ด เจ็บตะโพก อกหัก เจ็บขบ เจ็บขม เจ็บขม เจ็บขม ทำให้เดินไม่สะดวกหรือเดินขาหั่น ซึ่งมองดูสภาพแล้วว่ามีอาการไม่สบายแน่นอนจึงถามป้ออู้แม่อู้ว่า เป็นอะไรหรือเป็นอะไร ซึ่งท่านก็จะตอบว่า “ตกซ่ม” หรือ “พะเล็ดซ่ม” ซึ่งมีสาเหตุมาจากมองไม่ค่อยชัดเจน ไม่ทันดูหรือปาดันมั้ง จิตใจเหม่อลอย เป็นต้น คิดและมองไปในทางไม่ดีก็คือ “โง่” นั่นเอง เหตุที่พูดอย่างนี้ก็เพราะว่า “ซ่ม” นี้ไม่ได้อยู่ที่ไหนอื่นไกล ก็อยู่บนบ้านของตนเองและตนเองก็เดินหรือเดินไปมาอยู่ทุก ๆ วัน มองในทางดีก็คือประมาทเลินเล่อจึงทำให้เกิดการบาดเจ็บ



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	10 ก.พ. 2556	43	15471	5

ชมในภาษาไทยกลาง เช่น ชมชื่น ชมเหง ชมเขาโคชินให้
กินหญ้า เป็นต้น คำว่า “ชม” หากคิดหากมองในแง่ทางไสยศาสตร์
ก็มีความหมายว่า ไม่ให้พลิกฟื้นกลับมาเหมือนเดิมได้ ขอให้มีความ
ลุ่มจมฉิบหาย ไม่ให้มีความเจริญงอกงามตลอดไป บุคคลที่มีคาถา
อาคมหรือมีเวทมนต์ ยิ่งฟันแทงไม่ระคายผิวหนัง ทำอย่างไรก็ไม่บาด
เจ็บไม่ตาย ภาษาล้านนาเรียกว่า “ข่าม” หรืออยู่ยงคงกะพัน แต่
จะอย่างไรให้อิงฟันแทงให้มันตาย จึงมีวิธีการทางไสยศาสตร์เพื่อ
แก้เคล็ดเพื่อแก้คาถาอาคมหรือเครื่องรางของขลังที่มีอยู่ในตนตัวของ
บุคคลคนนั้น กรณีที่ยังไม่เข้า วิธีการเขาจะนำลูกปืนที่จะยิงนั้นไป
กระทำพิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น นำไปให้ผู้ที่มีอาคมแก่กล้าเสกเป่า
นำไปแช่ในประจำเดือนผู้หญิง นำผ้าขึ้นหรือผ้าถุงผู้หญิงเก่า ๆ มาห่อ
ลูกไม้ไว้ 3 วัน 7 วัน นำไปแช่น้ำขี้หมาคือบริเวณที่เทของเสียจนเกิด
ตะกอนจนเป็นโคลนและมีกลิ่นเหม็น ซึ่งสิ่งดังกล่าวภาษาล้านนาเรียก
ว่า “ของฮะ” ก็คือมีความต่ำ สกปรก โสโครก เมื่อกระทำตามที่
กล่าวมาแล้ว และนำไปยิงผู้ที่มีคาถาอาคมหรือมีของขลังแล้วรับรอง
ไม่ผิดหวัง แต่อย่างไรก็ตามเหนือฟ้ายังมีฟ้า บางครั้งบางทีกระทำ
การ “ชม” แล้ว ก็ยังไม่สำเร็จก็มีเช่นกัน

“หอคำ” คืออะไร ถ้าถามคนในยุคปัจจุบันก็จะตอบว่าหอคำ
คือสิ่งก่อสร้างชนิดหนึ่งที่เป็นศิลปะแบบล้านนา คล้าย ๆ กับศาลา
หรือวิหารของวัดที่ตั้งอยู่ในสวนพฤษศาสตร์เฉลิมพระเกียรติหรือที่
เรียกกันทั่วไปว่าพิชสวนโลกอยู่บริเวณเชิงดอยสุเทพใกล้ ๆ กับวัด
ดอยคำ “หอคำ” คืออะไร ท่านผู้รู้ตอบว่า “หอคำคือที่ประทับ
ของอดีตกษัตริย์ของล้านนา จากการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั่ว
ไปพบว่า การปกครองหรือการบริหารบ้านเมืองเริ่มตั้งแต่พญามังราย
1839 เป็นปฐมบรมกษัตริย์ของล้านนาพระองค์แรก ต่อแต่นั้นก็มี
เชื้อสายปกครองสืบต่อดังนี้ พญาไชยสงคราม พญาแสนพู พญาคำ
ฟู พญาผายู **ยุคนี้ถือว่าเป็นล้านนาตอนต้น** ต่อด้วย พญาเกือนา
1898 พญาแสนเมืองมา พญาสามฝั่งแกน พระเจ้าติโลกราช
พญาอดเชียงราย พญาแก้ว **ยุคนี้เป็นยุคทองของล้านนา** ต่อด้วย
พญาเมืองเกษเกล้า 2068 ท้าวชายคำ พญาเมืองเกษเกล้า พระ
นางจिरประภา ประมาณปี พ.ศ.2091-2094 ไม่มีผู้ปกครอง ต่อมา
เป็นพระเมกุฎิ **ยุคนี้เป็นยุคเสื่อมของล้านนา** จึงส่งผลให้ยุคต่อมา



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	10 ก.พ. 2556	43	15471	5

ล้านนาจึงถูกพม่าเข้ามาควบคุมการปกครอง เริ่มตั้งแต่ ท้าวแม่กุหรือ พระเมกุฎี 2101 พระนางวิสุทธิเทวี พระชายา พระชัยทิพหรือมอง ก้อยต่อ เจ้าเมืองน่าน พญาหลวงทิพเนตร พระแสนเมือง เจ้าเมือง แพร่ อุปราชอิงแขวะ (กรุงอังวะ) เจตพุดราย มังแรนร่า เทพสิงห์ องค์ดำ เจ้าจันทร์ อติตภิกษุวัดดวงดี (เจ้าชีฮุด) ไปอภัยคามินี ไปมะยู ง่วน ล้านนาเราถูกพม่าปกครองประมาณ 200 กว่าปี ต่อมาภายใต้ การนำของพระเจ้ากาวิละได้รวบรวมไพร่พลขับไล่พม่าออกไป และพระ เจ้ากาวิละขึ้นปกครองเมื่อ พ.ศ.2325 ต่อด้วย พระยาธรรมลังกา พระ ยาคำฝั้น พระยาพุทธวงศ์ พระเจ้ามโหตรประเทศ พระเจ้ากาวิโรธ สุริยวงศ์ พระเจ้าอินทรวิษยานนท์ พระเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ และ เจ้าแก้วนารัฐ 2454-2482 ช่วงเวลานี้เป็นยุคสมัยรัตนโกสินทร์ และ ในรัชสมัยพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 7 ได้มี การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็น ระบอบประชาธิปไตยโดยคณะราษฎร จึงได้ยกเลิกตำแหน่งเจ้าผู้ครอง นคร แบ่งเป็นส่วนจังหวัดขึ้นกับส่วนกลาง เริ่มแต่งตั้งผู้ว่าราชการ ตั้ง แต่ พ.ศ.2475 และมีการตั้งศาลากลางประจำจังหวัดเพื่อเป็นศูนย์การ ปกครอง มีการตั้งที่ทำการศาลยุติธรรม มีการสร้างคุกหรือตารางกัก ขัง เพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ไปสร้างความ เดือดร้อนให้กับผู้อื่นและสังคมโดยรวม



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	10 ก.พ. 2556	43	15471	5

“หอคำ” ของเจียงใหม่ล้านนาหรือธนบุรีศรีนครพิงค์ในอดีตนั้นอยู่ที่ไหน ใครรู้บ้าง แต่ผมเชื่อว่ามีคนอีกจำนวนมากที่ทราบข้อมูลนี้ และเชื่อสายวงศ์ตระกูลผู้ครองหรือผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่ในอดีตนั้นก็ยังคงมีชีวิตเหลืออยู่ในปัจจุบัน เท่าที่ผมรับทราบข้อมูลและสอบถามว่าจากผู้ใหญ่ว่า “หอคำเมื่อครั้งอดีตตั้งอยู่ที่ไหน?” ท่านตอบว่าตั้งอยู่บริเวณเรือนจำกลางใกล้ ๆ กับศาลากลางหลังเก่า หรือด้านหลังอำเภอเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน และคำถามที่ตามมาคือทำไมมาตั้งในบริเวณนี้ มีวัตถุประสงค์อย่างไร? ขอทิ้งคำถามนี้ไว้ให้ท่านผู้อ่านได้ค้นหาคำตอบเอาเอง ในอาณาบริเวณของ “หอคำ” นั้น นอกจากจะเป็นที่ประทับของ กษัตริย์ของล้านนาในอดีตแล้ว โดยส่วนตัวของข้าพเจ้าคิดว่าในบริเวณ “หอคำ” น่าจะมีสถานที่ที่สำคัญและมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองคู่บ้านมีของกษัตริย์ประดิษฐานอยู่ในบริเวณดังกล่าวด้วย คุณหรือตารางเป็นที่คุมขังบุคคลที่มีจิตใจในหลายระดับ เช่น จิตใจโหดเหี้ยม ใจร้าย ใจดำ ก่ออาชญากรรมนานาชนิด ฉกชิง วิ่งราว ปล้นฆ่า ค้ายาเสพติด เห็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเป็นสัตว์เดรัจฉาน เรือนจำแห่งนี้สร้างมาเมื่อประมาณปี พ.ศ.2445 นับจนถึงปัจจุบันมีอายุประมาณ 100 กว่าปี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนักโทษชายและหญิงได้ขบถจลาจลจลาจล ปัสสาวะ และทิ้งสิ่งปฏิกูลอื่น ๆ ลงพื้นแผ่นดินหรือบนพระแม่ธรณีแห่งนี้มานานนับได้เป็นระยะเวลาร้อยกว่าปี ตลอดจนผู้ต้องโทษได้เสียชีวิตในคุกแห่งนี้นับเป็นหลายสิบชีวิตหรือเป็นเรือนร้อยเรือนพันก็เป็นได้ ดวงจิตเมื่อยังมีชีวิตอยู่ในคุกก็ลำบากทุกข์ทรมานอยู่แล้ว และเมื่อสิ้นชีวิตในคุกแล้วด้วยวิญญูญาณจะไปสถานที่ใดได้ หลังจากที่ทางราชการได้ย้ายคุกและนักโทษชายและหญิงออกไปที่อื่นแล้ว ทางคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ โดย เมตตารธรรมจากพระเดชพระคุณพระเทพวรสิทธิธารจารย์ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพ รองเจ้าคณะภาค 7 พร้อมด้วยศรัทธาประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีมติมติพระสงฆ์สามเณรมาปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฐานหรือเข้ากัฏฐะระหว่างวันที่ 19-26 มกราคม 2556 เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปยังผู้เสียชีวิต ตลอดจนสวดถอนชดหรือสวดถอนสิ่งอัปมงคลให้ออกไปจากบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อพลิกฟื้น “ช่วงหลวงเวียงแก้ว” ของเจียงใหม่ล้านนาในอดีตให้กลับมามีชีวิตชีวาเหมือนดังเก่าก่อนและคิดว่าในอนาคตข้างหน้าประมาณ 100 ปีขึ้น ซึ่งผู้เขียนและบุคคลที่กำลังดำเนินการเรื่องนี้ในปัจจุบันก็คงจะเสียชีวิตหมดไปแล้ว “ช่วงหลวงเวียงแก้ว” ที่ได้ดำเนินการไว้คงจะเอื้อเอื้อ (เจริญรุ่งเรือง) กับลูกหลานจาวล้านนาต่อไป เฮนั่นบน “ข่ม” มานานแล้วแต่อย่าให้เขามานั่ง “ข่ม” บนหัวเขาอีกต่อไปเน้อป็น้องจาวล้านนา.

สมทบ พาทรรักษ์
คณะเทคนิคการแพทย์